

جایگاه جاذبه های تاریخی و گردشگری شهری در راستای توسعه اقتصادی شهرها (نمونه موردی : خانه تاریخی داروغه مشهد)

نیلوفر زنوزی مرند^۱

۱- کارشناس گردشگری شهرداری مشهد مقدس

(nilofar.zanoozi@gmail.com)

چکیده

توسعه گردشگری مجموعه فعالیت های اقتصادی است که تاثیر بسزایی در تقویت بنیان های اقتصادی جوامع دارد. گردشگری در نقش منبع جدیدی برای ایجاد اشتغال، کسب درآمد، جذب ارز و تقویت زیر ساخت های اجتماعی که موجب رشد و تقویت سایر صنایع و شغل ها می شود. بافت های تاریخی شهرها از مهمترین مراکز جذاب و قابلیت ماندگاری سودمند گردشگر و زائر می شود. یکی از حوزه های خوب در این زمینه استفاده از بناهای تاریخی می باشد. از آنجا که شهر مشهد دارای بناهای تاریخی زیادی است می تواند تاثیر بسزایی در حوزه گردشگری داشته باشد. یکی از این بناهای تاریخی خانه داروغه می باشد. در این مقاله سعی بر آن شده به ابعاد و تاثیر بناهای تاریخی بر توسعه اقتصادی و جذب گردشگر پرداخته شود.

کلمات کلیدی: خانه های تاریخی، توسعه اقتصادی، صنعت گردشگری، خانه داروغه

مقدمه

کلان شهر مذهبی مشهد به علت وجود مضجع شریف امام رضا(ع) در جریان زیارت و گردشگری داخلی جایگاه ویژه ای دارد. نتایج تحقیق ها گویای این مطلب است که مشهد هر ساله پذیرای حدود ۲۰ میلیون نفر زائر داخلی و خارجی است که اکثر آنها متمایل به بازدید از مراکز فرهنگی و گردشگری مشهد نیز می باشند. توجه به این ظرفیت عظیم فرهنگی که می تواند معرف فرهنگ والای ایرانی-اسلامی و هویت برجسته تاریخی و اجتماعی شهر مشهد باشد نگاه ویژه ای از سوی مسئولین امر را می طلبد. با توجه به این نکته در جهت ایجاد و توسعه پایگاههای فرهنگی در شهر مقدس مشهد احداث فضاهایی مانند موزه از مهمترین فعالیتها بشمار می آید. در این میان خانه های تاریخی که به نوعی هویت و تاریخچه یک شهر بشمار میروند میتوانند از مهمترین فضاهای موزه باشند. خانه تاریخی داروغه یکی از قدیمیترین و زیباترین بناهای شهر مشهد در منطقه ثامن قرار گرفته که به مشخصات معماری و فنی آن می پردازیم.

مشخصات فنی خانه داروغه

این خانه در حدود یکصد و ده سال قبل توسط معماران و بنایان روسی و به دستور شخصی که در اواخر دوره قاجار داروغه مشهد بوده ساخته شده است. این بنا در دو قسمت شرقی و غربی به صورت دو طبقه و پیرامون حیاطی مستطیل شکل به ابعاد ۴۰ در ۲۰ متر ساخته شده است. طبقه زیرین قسمت غربی بنا که مفصل تر از قسمت شرقی آن است شامل اتاق های

هجدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

استراحت تابستانی نظیر حوض خانه انبار... می باشد. در قسمت شمال حیاط، راهرو باریکی تعبیه شده که ضمن از بین بردن قناسی حیاط قسمت غربی ساختمان را به قسمت شرقی مرتبط می سازد. مصالح به کار رفته در نماها عمدتاً آجر و ملات گچ و در میان جرزها خشت خام و گل است. تمام سقف ها چوب پوش می باشند. وجود دو هواکش در گوشه ها و یک بخاری دیواری فلزی تعبیه شده در میان جرز دو اتاق بخش شرقی جالب توجه می باشد. عوامل تزئین بنا عبارت اند از تندیس های گچ بری شده و گاه قالبی، شامل: سر شیر، سر انسان، فرشته بالدار و نیز ذکر نام خدا. بنای تاریخی خانه داروغه که امروز به عنوان نمادی از معماری ایرانی اسلامی و مهندسی مطلوب از آن یاد می شود. (شکل شماره ۱)

شکل شماره (۱): نمونه شکل

این بنا در معماری بسیار بی نظیر عمل کرده به نوعی که در دو طرف حیاط بخش های زمستان نشین و تابستان نشین مورد احداث قرار گرفته است. در بخش زمستان نشین تمامی وسایل گرماساز، مطبخ و... در طبقه زیرین قرار گرفته است تا به نوعی دمای خانه را مناسب بسازد همچنین وجود بخاری دیواری و پنجره های دو جداره از عجایب این معماری محسوب می شود که در آن زمان مورد استفاده قرار می گرفته است.

در بخش تابستان نشین بنای خانه داروغه وجود اتاق های بادگیر و حوض آب جاری سنتی و سبک معماری کاملاً مهندسی به نوعی این سبک را به رخ آیندگان کشیده است که با استفاده از انرژی های نظیر آب، باد، آفتاب و... چگونه می توان یک بنای بزرگ را بدون هیچ هزینه ای اداره کرد (شکل شماره ۲). مساحت بنای تاریخی خانه داروغه حدود یک هزار و ۱۰۰ متر است که شهرداری با تملک آن اقدام به بازسازی و نوسازی قسمت های تخریب شده آن کرده است.

شکل شماره (۲) : نمونه شکل

اهمیت و ضرورت

هر کوچه و خیابان ایران، تاریخ و فرهنگ خاص خود را دارد و با توجه به وسعتی که این کشور دارد، می‌تواند از نظر تاریخی و فرهنگی جاذبه بسیاری برای گردشگران داخلی و خارجی داشته باشد. جهانگردان و افرادی که ایران را از نزدیک دیده‌اند بر این باورند که ایران خود یک موزه بزرگ است که می‌تواند به روشنی دستاوردهای تمدنی خود را به نمایش بگذارد. مروری بر نوشته‌ها و یادبودهایی که جهانگردان و حتی سیاستمداران و دانشمندان پس از بازدید ایران از خود به جای گذاشته‌اند موید آن است که جذابیت‌های ایران جهانشمول بوده و هیچ کس را یارای انکار این زیبایی‌ها نیست. طبیعی است که در این شرایط صحبت از موزه و موزه داری در چنین کشوری با مختصات خاص گردشگری کمی قابل تامل باشد. قابل تامل از آن رو که متاسفانه همپا با داشته‌های تمدن و فرهنگ موزه‌هایی در حد و اندازه موزه‌های بزرگ جهان در ایران شکل نگرفته‌اند. (در همین رابطه جالب اینجاست کشوری همانند اتریش با داشتن مساحتی معادل استان خراسان جنوبی ولی دارای ۱۶۰۰ موزه ثبت شده دارد و حدود ۱۰ درصد جمعیت این کشور در بخش گردشگری شاغل اند) اگر به این مشکل، عدم برخورداری جامعه از فرهنگ موزه پذیری نیز اضافه گردد در می‌یابیم که در حوزه نظام برنامه ریزی فرهنگی با یک مشکل جدی مواجه شده ایم، هر چند که درباره موزه و موزه داری بسیار شنیده و یا بسیار خوانده ایم، اما واقعیت آن است که اطلاعات بسیاری از مردم در خصوص موزه چیزی فراتر از مباحث تئوریک و داده‌های عمومی را در بر نمی‌گیرد. منهای اینکه به دلیل عدم تبیین کارکردهای عمومی و تخصصی، جامعه کنونی ما هنوز نتوانسته تا از ظرفیت موزه‌های خود برای فرهنگ سازی و توسعه مبانی اقتصاد، استفاده درستی به عمل آورد.

شاید بهتر است در این خصوص، اعتقاد به توان فرهنگی موزه‌ها بیشتر شود. به عبارت دیگر مفهوم موزه و اهمیت آن برای بسیاری از ایرانی‌ها مشخص شود. حال آنکه نقش حیاتی موزه‌ها در جوامع بشری نقشی بدیع، ماندگار و مروج ناب‌ترین پدیده‌های فرهنگی است. موزه‌ها از معدود مراکز حافظ یادگاران نسل گذشته و در حقیقت فرزندان هنر و تاریخ هستند. هر یک از این اشیا در عین بی زبانی به هزار زبان سخن می‌گویند زیرا اسناد معتبری از هنر، فرهنگ و تاریخ را ارایه می‌دهند. طبق اساسنامه شورای بین المللی موزه‌ها « ایکوم » موزه یک مؤسسه دائمی و غیرانتفاعی است که در خدمت جامعه و توسعه آن

هجدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

می‌باشد و ورود به آن برای افرادی که به منظور مطالعه، آموزش و بهره‌گیری از شواهد مادی و محیط زیست مردم، محافظت، تحقیق، ارتباط و نمایش به عمل می‌آورند، آزاد است.

به همین علت توجه و برنامه ریزی در این حوزه حایز اهمیت است تا بتوان در ابتدا امر فرهنگ بازدید از موزه‌ها در بین افراد جامعه باب شود بطوریکه افراد یک شهر یا منطقه حداقل برای یک بار از موزه‌های موجود در همان منطقه بازدید کرده باشند و در ادامه نهضت ایجاد موزه در بین مردم به یک فرهنگ تبدیل شود بطوریکه خود مردم در راه اندازی و گردآوری محتویات موزه پیش قدم باشند.

معماری پدیده‌ای فراتر از تاریخ، فرم و سبک است. معماری درحقیقت دستاورد عوامل فرهنگی و محیطی و بیان شیوه زندگی افرادی است که آن را بنا نموده‌اند. معماری این سرزمین تا قبل از گسیختگی فرهنگی که تقریباً از اواسط دوره قاجار اتفاق افتاد از شکوفایی و تداوم خاصی برخوردار بود در آن بازه زمانی اگر بیگانگانی همچون مغول به ما حمله و باعث هرج و مرج گردیدند در کمتر از یک نسل تحت تاثیر فرهنگ غنی مسلمان شدند و بناهایی چون سلطانیه را ساختند.

برای نسلی که آن گذشته افتخار آفرین را داشتند و در حال زندگی می‌کنند و آینده‌ای در پیش رو دارد، پرسش از تاریخ بسیار ضروری است. در مطالعه تاریخ علاوه بر آنکه معلوم شود که چه چیزی در چه زمانی و توسط چه کسانی بنا شده است باید به بستر و سبب ساخته شدن بنا و نسبت آن با شرایط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و دینی جامعه نیز توجه شود. تاریخ کوششی نقادانه به منظور فهم محاسن و معایب گذشته است. هیچ‌گاه روزگاری فرا نخواهد رسید که از آموختن تاریخ پشیمان شویم بخصوص آموختن معماری در تاریخ زیرا تنها به کمک مطالعه گذشته میتوان دریافت که چگونه به نقطه امروز رسیده ایم و چه تصمیم‌ها و عملکردها ما را به اینجا رسانده است. این مطالعه ما را قادر به نقد معماری امروز و دیروز میکند.

در این میان خانه‌های تاریخی یکی از بافتهای واجد ارزش و دارای هویت شهرهاست. سالهای متمادی است که سازمان میراث فرهنگی و گردشگری متولی ثبت آثار تاریخی است ولی گستره این بنها در کشور و بخصوص شهرهای دارای قدمت تاریخی همچون مشهد کمک سایر دستگاه‌ها همچون شهرداری‌ها را نیز می‌طلبد. شهرداری مشهد به کوشش خود تعدادی از خانه‌های تاریخی مشهد را جهت حفظ هویت تاریخی شهر مشهد مرمت و برای بازدید عموم بازگشایی کرده است. جدول ذیل تعدادی از خانه‌های مرمت شده توسط شهرداری را جهت حفظ هویت غنی مشهد مقدس نشان میدهد.

هجدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

جدول شماره ۱- خانه های مرمت شده توسط شهرداری مشهد

ردیف	خانه تاریخی	مساحت اثر	دوره ساخت	وضعیت ثبت میراثی	آدرس
۱	خانه داروغه	۶۳۵ مترمربع	قاجار	در تاریخ ۸۱/۰۷/۰۷ به شماره ۶۳۵۷ به ثبت رسیده است	بلوار نواب صفوی - جنب مجتمع ولایت
۲	خانه توکلی	۲۴۰ مترمربع	قاجار	در تاریخ ۸۴/۰۵/۱۱ به شماره ۱۲۳۷۴ به ثبت رسیده است.	بلوار نواب صفوی - نواب صفوی ۷
۳	کوشک ملک ۱	۱۲۰ مترمربع	پهلوی اول	-	بوستان وکیل آباد
۴	کوشک ملک ۲	۱۲۰ مترمربع	پهلوی اول	-	بوستان وکیل آباد
۵	فرهنگسرای بهشت	۳۰۰ مترمربع	پهلوی اول	در تاریخ ۸۴/۰۴/۱۲ به شماره ۱۲۰۷۰ به ثبت رسیده است.	بلوار مدرس
۶	خانه پیشه وران	۲۰۰ مترمربع	پهلوی اول	در تاریخ ۸۴/۰۵/۲۵ به شماره ۱۳۳۶۵ به ثبت رسیده است.	خیابان آخوند خراسانی ۵
۷	خانه کرمانیها	۲۲۰ مترمربع	قاجار	در تاریخ ۸۴/۰۵/۱۱ به شماره ۱۲۳۸۳ به ثبت رسیده است.	بلوار نواب صفوی - نواب صفوی ۱۱
۸	خانه غفوری	۴۴۱ مترمربع	قاجار	در تاریخ ۸۴/۰۵/۱۱ به شماره ۱۲۳۸۳ به ثبت رسیده است.	بلوار نواب صفوی - کوچه عباسقلی خان

تعاریف

بهبتر است تا جهت روشن شدن بیشتر موضوع دو واژه «موزه» و «توسعه فرهنگی» را تعریف نماییم. موزه چیست و یا کجاست؟ به هر کلکسیون متشکل از آثاری که دارای ارزش هنری، تاریخی و یا باستان شناسی باشد و به صورت دائمی در معرض تماشای عموم قرار گیرد موزه اطلاق می شود. موزه به اصطلاح اهالی فرهنگ عبارت است (از مکان و محلی که مخزن آثار قدیمی و اشیا بدیع و نفایس دوره ای است و از زهر تحفه و یادگاری که در آن مخزن و موضع است اهل علم و اطلاع، کسب سری می نمایند. موزه بیش از هر چیز بازتابی است از انسان و فعالیت های او، از محیط طبیعی، فرهنگی و اجتماعی، موزه به زبان ویژه سخن می گوید که زبان شیء یا زبان «چیز واقعی» است. بدین سان هم بر بیننده بی سواد اثر می گذارد و هم بر بیننده اشباع شده از برداشت های بصری ناشی از اشیاء.

واژه دیگر «توسعه فرهنگی» است. اگر فرهنگ را دستاورد انسان در گذر زمان و میراث هر جامعه بدانیم، توسعه فرهنگی را می توان درک ریشه ها، کشف هویت و دریافت استمرار تاریخی تعریف کرد. توسعه فرهنگی، جامعه امروز را با میراث گذشته پیوند

هجدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

می دهد و این پیوند و وحدت باعث اتکای به نفس و قدرت و عشق و احترام نسبت به زبان و هنر و سایر عناصر فرهنگی جامعه می شود و حرکت به سوی آینده را قدرتمندتر و پربارتر می کند.

نکته قابل تأمل اینکه توسعه فرهنگی با سفارش و دستور و شعار اتفاق نمی افتد، بلکه نهاد محکمی را می طلبد که نشانه های گذشته را با تدبیر و ظرافت در برابر نسل حاضر قرار دهد. از این جهت است که انواع موزه ها و ابنیه و آثار تاریخی و کتابخانه ها در امر توسعه فرهنگی از اهمیت فراوانی برخوردار هستند.

از این رو موزه یکی از نهادهای مهم فرهنگی است که بعد از رنسانس در توسعه جوامع نقش مهمی را ایفا نموده است. تا چندی قبل مفهومی که از شنیدن کلمه «موزه» در ذهن شنونده نقش می بست، عبارت از تجسم محیطی آرام و ساکت بود، که در آن اشیاء رنگ باخته و کهنه قرون و اعصار گذشته را در کنار هم گرد آورده اند و از آنها نگهداری و حفاظت می کنند، اما مفهوم واقعی موزه جز این است. درست است که حفاظت آثار باستانی جزو وظایف موزه هاست، اما این تنها وظیفه موزه ها نیست.

به طور کلی موزه ها محل هایی هستند که آثار و اشیاء و ابزار نادر و کمیاب و با ارزش را در خود حفظ و نگهداری کرده، برای بازدید همگان آماده می سازند. موزه ها در واقع گذرگاههایی هستند که آثار گذشتگان را، برای آیندگان حفظ می کنند. شیوه زندگی، آداب و رسوم و اخلاق و احوال فکری مردم گذشته را با یکدیگر می سنجدند، و به تعبیر دیگر، موزه ها آینه فرهنگی گوناگون گذشته و تبلور رسوم و سنتها و نمایشگر میراث فرهنگی ملت های مختلف از زمانهای دور تا عصر حاضرند. با این توصیف آنچه مسلم است این است که موزه از مهمترین مراکز آموزشی جامعه است.

بنابراین موزه ها به این اعتبار، نه تنها گنجینه ملی یک کشور بلکه جزئی از اسناد جهانی فرهنگ و تمدن انسانی به حساب می آیند. نگرش جهان امروز به موزه ها به عنوان یکی از نهادهای فرهنگی چنان است که این نهاد در برنامه ریزی فرهنگی کشور سهم و نقش بسزایی دارد.

متأسفانه در کشور ما فرهنگ دیدار از موزه ها، ضعیف است. بچه ها با موزه ها آشنا نیستند. در خانواده ها، دیدار از موزه ها در اوقات فراغت جایی ندارد. در نظام آموزشی ما موزه ها به عنوان یکی از ابزار های آموزشی و تحقیقاتی مهم به حساب نمی آیند. در صورتی که موزه ها می توانند برخی درس های خشک و بی روح مدارس را جان بخشند و دانش آموزان با لمس اشیا و آثار گردآوری شده در موزه ها مفاهیم درسی را بهتر درک کنند. رسانه های گروهی توجهی اندک به این امر دارند و افراد عموماً نمی دانند که می توان دیدار از موزه ها را به عنوان یک تفریح و سرگرمی که می تواند سازنده نیز باشد، به حساب آورد. امید است تا با ایفای نقش همه نهادها و ارگانهای مسئول زمینه فراهم آوردن ابزار فرهنگی مختلف در ارتباط فرهنگ ها و در نتیجه موجبات آشنایی مردم را با فرهنگ جامعه با زبان موزه فراهم کرده و شناخت مردم را در این باره افزایش دهیم و از این طریق نیز به باروری فرهنگ جامعه کمک نماییم.

جنبه نوآوری و جدید بودن

جدید بودن موضوع: مشهد شامل موزه های متنوعی است از مهمترین آنها می توان از مجموعه موزه های آستان قدس رضوی (که بیشتر شامل اشیا تاریخی و مذهبی می باشد) موزه آرامگاه نادر اثر استاد هوشنگ سیحون (موزه تسلیحات جنگی) و موزه آرامگاه فردوسی (که بیشتر جنبه تاریخی دارد) موزه حمام مهدی قلی بیگ (موزه مردم شناسی) نام برد. ولی تاکنون فعالیتهای خاصی برای این کلان شهر مذهبی در خصوص ایجاد خانه موزه شهدا، موزه وقایع تاریخی (همانند واقعه گوهرشاد)، فضا سازی ایستگاههای قطارشهری و ... نشده است و با توجه به اینکه فعالیتهای مشابهی در شهرهای مختلف ایران انجام شده (بعنوان نمونه خانه مشروطیت در تبریز خانه موزه دکتر شریعتی در تهران، خانه موزه زینت الملوک در شیراز، خانه موزه شهیدان اقبالی در تهران و سایر موارد مشابه) ایجاد چنین موزه هایی در مشهد از اهم فعالیتهای فرهنگی است.

هویت بناهای تاریخی

بافت مرکزی شهرها دارای گنجینه گرانبهایی از تاریخ و فرهنگ جامعه است و مقاصد مهمی در جذب گردشگر بشمار می آید. با توجه به مزایا و منافعی که در توسعه گردشگری وجود دارد، مرمت و باززنده سازی بافت های تاریخی و تبدیل آنها به موزه های هنر و همچنین بهره برداری از آن ها چه از نظر اقتصادی و چه از نظر فرهنگی و اجتماعی قابل توجهی می باشد. شهر مشهد یکی از شهرهای مذهبی ایران می باشد که آثار تاریخی بسیاری را در خود جای داده است.ⁱ وجود حرم مطهر امام رضا (ع) هر ساله میلیون ها نفر را به سوی مشهد روانه می کند. خانه تاریخی داروغه یکی از بناهای شاخص بافت تاریخی مشهد در منطقه ثامن می باشد که قابلیت جذب هزاران گردشگر را دارد.

این بناها هویت و شناسنامه مردم آن ناحیه را تشکیل می دهند. بناهایی به صورت یادمان در می آیند تا با نگاه به آنها از مسیر نیاکان و پدران خود آگاه شویم، این بناها در دید مردم آن شهر و مکان به یک ارزش تبدیل می شود، مردم با این بناها می توانند جایگاه خود را در جامعه امروزی و دنیا و مردم منطقه و کشور خود تعریف کنند.

بحث مهم دیگر "حفاظت" است. بهترین حفاظت از بنای تاریخی معرفی آن است. هر چه بیشتر بناها و ارزش آنها برای مردم معرفی شود و مردم نسبت به آن آگاه باشند و مطلع باشند و آن را در میان خود ببینند بهترین حفاظت است. بنایی که محصور شود و معرفی نشود، شناخته شده نیست و همیشه در خطر استهلاک و تخریب و دستبرد است. بنابراین حفاظت، معرفی و احیا و ایجاد شرایط زندگی در بناهای تاریخی با اهمیت است. باید شرایط اجتماعی به وجود بیاید و در پی توسعه ای فرهنگی، زندگی و حیات مردم در داخل این بناها و بافت های تاریخی باشد.

نتیجه گیری:

امروزه این امر بدیهی است که حفاظت از سرمایه های اصلی که همان میراث طبیعی و تاریخی جهان است، زمینه را برای برنامه ریزی توسعه مدیریت شهری فراهم می کند. وقتی مردم با این ارزش آشنا شوند و هویت و وابستگی خود را به زیستگاه و بخشی از آن را در اینیه تاریخی ببینند، این شیوه در درک و تلقی مردم از بافت شهر تاریخی می تواند موثر باشد. از طرف دیگر وقتی این امکان فراهم باشد که در بخشی از این بناها همچنان زندگی و حیات جاری باشد و نوع و کیفیتی از زندگی ارائه شود که برای مردم مطلوب تر و پرمتر باشد، به این معنا که وقتی شما در یک خانه تاریخی زندگی می کنید از ارزش افزوده بیشتر مادی و معنوی برخوردار باشید، به عبارتی آن خانه گران تر از خانه معاصر باشد و از یک سری تخفیف های قانونی برای حفاظت از آن برخوردار باشد و مردم تشویق شوند که در این بناها زندگی کنند. برای همین صرف این که کل بناهای تاریخی یک شهر را بخریم و حفاظت کنیم و خالی نگه داریم و یا به موزه تبدیل کنیم مراد نیست. برای این که بخش عمده ای از بناهای تاریخی مکانی برای تداوم حیات و زندگی در شهر تلقی می شود، یعنی باید در خانه های قدیمی زندگی کرد. یا کیفیتی از کار که هیچ صدمه ای به آن بنا نزند در آنجا اتفاق بیافتد، مثل کاربری های آموزشی و فرهنگی و یا حتی تجاری که مخل حیات ساختمان نباشد. بنابراین شاهد بقا یا تداوم بناهای تاریخی خواهیم بود.

با توجه به اینکه تعدادی از اماکن تاریخی هستند که در فهرست میراث ملی ثبت شده اند اما جز نفایس ملی نیستند و می توان از آن ها بهره برداری هایی کرد که شان آنها را خدشه دار نکند.ⁱⁱ از همین رو در ایران نیز چندی است برخی از اینیه تاریخی تغییر کاربری داده و به هتل یا رستوران تبدیل شده اند.ⁱⁱⁱ پیشنهاد می شود مرمت این دسته از بناهای تاریخی که در دل خود هزاران فرهنگ و هویت را داراست در دستور کار دولت ها قرارگیرد و با تبدیل آن ها به موزه های آثار تاریخی و مردم شناسی به رشد منافع اقتصادی، توسعه پایدار، اشتغال زایی و تبادل فرهنگی رسید.^{iv} وجود حرم مطهر امام رضا (ع) هر ساله میلیون ها نفر را به سوی مشهد روانه می کند. خانه تاریخی داروغه یکی از بناهای شاخص بافت تاریخی مشهد در منطقه ثامن می باشد که قابلیت جذب هزاران گردشگر را دارد.

هجدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

منابع

۱. تقوائی، ویدا، اشنایی با بناهای تاریخی، تهران، شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی، ۱۳۹۶
۲. رمضانیان، سپاس، فروزانفر، فرید، آفرینش موزه هنرهای معاصر در قلب بناهای واجد ارزش مطالعه موردی (ارگ و مسجد کبود تبریز)، دومین همایش بین المللی و چهارمین همایش ملی معماری، مرمت، شهرسازی و محیط زیست پایدار، ۱۳۹۴
۳. اله یاری، فریدون، خبرگزاری ایمننا، ۲۱ اردیبهشت ۱۳۹۸، کد خبر ۳۷۵۶۰۴
۴. یوسفی، میترا، همشهری آنلاین، ۲۹ فروردین ۱۳۸۶، کد خبر ۱۹۹۵۶
۵. کاظمی، مهروش، شکرپور، محمد، عاشورپور، مرتضی، بررسی استفاده از بناهای تاریخی در جهت زنده نگه داشتن کاربری و هویت بنا مطالعه موردی شهر میاندوآب، اولین کنگره بین المللی افق های جدید در معماری و شهرسازی، ۱۳۹۳
۶. اطلاعات مربوط به خانه تاریخی داروغه در منطقه ثامن و پایگاه میراث فرهنگی